

N. 113 (2)
Book Finland

DR MARTIN LUTHER

STUORA KATEKISMUSA

NJÆLJAD OASSE

GASTA BIRRA

JORGGALATTI JA PRENTEDATTI

DAROLAŠ SAME-MIŠŠON

KRISTIANIAST

PRENTEDUVVUM W. C. FABRITIUS JA BARNI LUTTE

1889

Handwritten scribbles at the top of the page.

IN MARTIN LUTHER

STUORA KATEKISMUSA

NIELSIÄN OAPSE

OMSTA FIRRA

ORGANISATIJA JA PÄRINTÖTÄ

PAROLAS SAME-MISSON

KRISTIANI

... ..

1. Mi læp dal gærggam eilggimest dam oktasas kristalaš oapo golbma oaivve-gappalaga. Ærreb daid mi ferttip vela sardnot min sakramentamekguovto birra, mak læba Kristusest asatuvvum, mai birra maidai juokke kristalaš galgga oažžot uccemusatge oktasas oanekis oapatusa, dainago i oktage kristalaš mate læt daitaga, vaiko dađe bahabut olbmuk dam ragjai æi læk oappam maidege dai birra. Mutto vuostačedin mi valddep gasta ouddasæmek, man bokte mi vuost bajasvalddujuvvup dai kristalažai særvvevutti. Mutto vai olbmuk ibmerdek dam burist, de aiggop mi buok maŋŋalagai eilggit ja doallat ječaidæmek dušsefal dasa, maid mi darbašep diettet. Dastgo moft dat galgga bisotuvvut ja varjaluvvut værre-oapategji ja sierraservi vuostai, dam mi guođđep daidi oappavažaidi.

2. Vuostačedin galggap mi buok oudemusta burist diettet daid sanid, mai ala gasta læ vuođđoduvvum, ja main buok orro, mi dai birra cælkkest læ, namalassi dobbe, gost dat Hærra Kristus cælkka Matteus lutte maŋemus kapitalest [28, 19]:

«Vulgget ja oapateket buok olbmuid ja gastaseket sin Ače ja Barne ja Bassevuoiŋa nammil»

Nuft maidai Markus luttege maņemuš kapittalest [16, 16]:

«Gutte osko ja gastašuvvu, audogassan šadda, mutto gutte i osko, gađotussi dubmiju vvu.»

3. Dai sani siste galgak don vuostaēdin vutti-valddet, atte dast ēuožžo Ibmel bakkom ja asatus, amas guttege æppedet, atte gasta læ Ibmelvuoda dingga ige olbmuin hutkujuvvum daihe smittujuvvum. Dastgo lika burist go mon matam cælkket: «Dam loge bakkom, osko artikkalid ja aēē-min i læk guttege olmuš hutkam ješ oaivestes, mutto dak læk almostattujuvvum ja addujuvvum Ibmelest aldes», lika burist matam mon maidai ramedet gasta, atte dat i læk guđege olbmu hutke, mutto læ asatuvvum Ibmelest aldes, gutte dasa vela læ duođalažat ja garraset goē-čom, atte mi galggap diktet jeēaidæmek gastašuvvut, muđoi æp galga audagossan šaddat, amas guttege jurdašet, atte dat læ nuft uccan væra ašše dego ođđa ruksis gavte bagjelasas čaņat. Dastgo dat læ sagga darbašas, atte gasta adnujuvvu mavsolaš, hærvas ja alla dinggan, ja damditi soattap ja doarrop mi maidai buok ænemusta dam birra, dainago mailbme dal læ nu dievva sierraservin, mak čurvvuk, atte gasta læ olgoldas dingga, mutto olgoldas dingga i abot maidege Divte dam fal læt olgoldas dinggan, vaiko man gukka; mutto da ēuožžo Ibmel sadne ja bakkom, mi asat, vuodđod ja nanne gasta. Mutto maid Ibmel asat, dat i mate læt duššas, mutto fertte læt sagga mavsolaš dingga, jos dat vela olgoldas hames mielde

lifēige halbeb go oalgga-čalbme, Jos olbmuk dam ragjai læ lokkam dam stuora aššen, go pave su girjides ja čallagidesguim juogadi suddoi andagassi addujume ja addi altaridi daihe girkoidi su nanostusas, dušše girje ja sæila diti, de mi dattop adnet gasta sagga alebun ja mavsolažabun, dainago Ibmel læ dam goč-čom, ja dat dasa vela doaimatuvvu su nammi; dastgo sanek čugjek naft: «Vulgget, gastašeket» — mutto allet din ječaidædek, mutto — «Ibmel nammi,» Dastgo gastašuvvut Ibmel nammi læ gastašuvvut i olbmuin, mutto Ibmelest aldes. Dastgo vaiko dat doaimatuvvu olbmu gieđa bokte, de dat goitge duođai læ Ibmel ječas dakko, mast galle juokkehas jes matta arvvedet, atte dat læ sagga aleb go mikkege dagoid, mi dakkujuvvu olbmust. Dastgo mak dagoid mattek lokkujuvvut alebun go Ibmel dagok?

4. Mutto dast læ bærgalak stuora angervuođain barggamen, vai bæsaši gæiddot min čalmid betolaš hamin ja doalvvot min Ibmel dagost erit min ječaidæmek dago guvllui. Dastgo sagga mavsolažab olgoldas habme læ dast, atte okta munke dakka ollo lossis ja stuora dagoid, ja mi buokak lokkap dam stuorebun, maid mi ječa dakkap ja ansašep. Mutto čala oapata naft: Jos vela buok munki dagok bigjujuvvuše čoakkai, jos de man hærvvaset dak baitaše ja sælggåse, de æi dak goitge livče nuft buorek ja mavsolažak, go jos Ibmel datuši ovta oalgga-čalme ædnamest bajas bajedet. Manne? Damditi go persovna læ mavsolažab ja buoreb. Dast i galga persovna

arvost adnujuvvut dagoi mielde, mutto dagok galggek persovna mielde, gæst dak ferttijek arvosek oažžot, arvost adnujuvvut. Mutto dast dat jallas jierbme i dato fuollat, ja dainago gasta i sælgga nuftgo dak dagok, maid mi dakkap, de dat i galga adnut manenge.

5. Oapa dal dast ibmerdet dam rievtoi ja vastedet dam gačaldaga ala, mi gasta læ, namalassi nuft, atte i dat læk dussefal sieivva čacce, mutto čacce, mi læ Ibmel goččom sisa bigjujuvvum ja daggo bokte basotuvvum, nuft atte dat dal i læk æra go Ibmel čacce i nuft, dego čacce ješ aldes lifi buoreb go æra čacce, mutto damditi go Ibmel sadne ja goččom lasetuvvu dasa. Damditi dat læ aive skilmošæbme ja bærgalaga bilkkedæbme, atte dal min ođđa vuoinak gasta bilkkedam varas ærotek Ibmel sane ja asatusa dast erit æige gæča ærrasa bællai go čace bællai, mi goivvujuvvu gaivost, ja de bottek ja čolluk mirkosek dai saniguim: «Maid be galgaši goabmerdievva čacce sielo abotet?» Duođai, rakkasam, gutte be dam i dieđe, atte čacce læ čacce, go dak, mak okti gullek, gaikkujuvvujek sierralagai? Mutto moft don duostak Ibmel asatusa nuft nubbastuttet ja gaikkot dast erit dam buoremus davvera, maina Ibmel læ dam oktiotastattam, ja mast son i dato dam ærotuvvut? Dastgo dat læ dam čace ađa, Ibmel sadne daihe goččom ja Ibmel namma, ja dat davver læ stuoreb ja buoreb go albme ja ænam.

6. Arvved nabbo dalle dam erotusa, atte gasta læ aibas æra dingga go buok æra čacce, i dam lundolas dinga diti, mutto damditi go dast juoga, mi buoreb læ, lasetuvvu dasa; dastgo Ibmel ješ laseta

su gudnes dasa, bigja su famos ja apes dam sisa. Damditi dat i læk aivefal sieivva ċacce, mutto Ibmelvuoda ċacce, almalaš, basse ja audogas ċacce, ja moft dat vela ain matta rameduvvut, ja buokrakkan sane diti, mi læ almalaš, basse sadne, mi i goassege mate ollasi rameduvvut; dastgo dat sistes doalla ja vægja buok, mi Ibmeli gulla. Dast gasta maidai læ luondosge ožžom, nuft atte dat goččujuvvu sakramentan, nuftgo maidai basse Augustinus læ oapatam: «*Acce-dat verbum ad elementum, et fit sacramentum*», d. l., go sadne lasetuvvu dam lundolaš dinggi, de dast sakramenta sadda, dat læ, basse Ibmelvuoda dingga ja mærkka.

7. Damditi oapatep mi alo, atte olmuš galgga gæċadet sakramentaid ja buok olgoldas dingaid, maid Ibmel goččo ja asat, i dam roofhades, olgoldas hame mielde, nuftgo olmuš gæċad muorra-muorje gara, mutto nuftgo Ibmel sadne læ bigjujuvvum dam sisa. Dastgo nuft sardnop mi maidai aċe ja ædne dile birra ja dai mailmalas eisevaldi birra. Dastgo go olmuš gæċad daid, nuftgo sist læ njunne, ċalmek, likke ja vuovtak, oažže ja davtek, de sist læ sæmma habme go Turkalažain ja bakenin, ja daidaši muttom boattet ja cælkket: «Manne mon galgasim adnet daid aleb arvost go ærrasid?»» Mutto dainago dat bakkom boatta dasa: «Gudnijatte du aċad ja du ædnad,» de mon oainam æra olbma oudastam, gutte læ ċiņatuvvum ja garvotuvvum Ibmel majestætain ja hærvasvuodain. Dat bakkom, cælkam mon, læ dat golleviċje, maid son adna ċæbetes birra, vela kruvdno su

oaive alde, mi čajeta munji, moft ja manne dat oažže ja varra galgga gudnijattujuvvut. Nuft ja sagga æmbo galgak don gudnijattet gasta ja adnet dam bassen sane diti, dainago Ibmel ješ læ gudnijattam dam sikke sani ja dagoiguim, dasa vela nannim dam ibmašiguim almest. Dastgo gaddakgo don, atte dat læi læikka, go Kristus gastašatti ječas, albme rappasi, Bassevuoiŋa luoittadi vuolas oinulažat, ja dobbe læi aivestassi Ibmelvuoda hærvastvuotta ja majestæta? Damditi nævom mon fastain amamek mi Ibmel ditige diktet dam guokte dinga, sane ja čacč, ærotuvvut daihe gaikkujuvvut sierralagai. Dastgo jos sadne ærotuvvu dast erit, de i dat læk æra čacce go dat, maina biga vuosša, ja dat oažžo galle goččujuvvut sieivva čaccelavgon; mutto go dat læ mielde, nuftgo Ibmel læ asatam, de dat læ sakramenta ja goččujuvvu Kristusa gastan. Dat lekus vuostaš oasse, dam basse sakramenta luondo ja gel bolašvuoda birra.

8. Nubbadassi, dainago mi dal diettep, mi gasta læ, ja maid mi galggap dam birra oaiveldet, de ferttip mi maidai oappat, manditi ja man varas dat læ asatuvvum, dat læ, maid dat abot, adda ja dugjo. Ige datge mate buorebut arvveduvvut go Kristusa ouddalist celkkujuvvum sanin, namalassi: «Gutte osko ja gastašuvvu, audogassan šadda». Damditi galgak don ibmerdet dam buok ovtagærdđasažamus lakai nuft, atte dat læ gasta fabmo, dakko, avkke, šaddo ja ulbme, atte dat audogassan dakka. Dastgo i oktage gastašuvvu, vai oaivamužžan šadda, mutto,

nuftgo sanek eugjek, vai audogassan sadda. Mutto audogassan saddat, dam diettep mi burist, i læk mikkege æraid go lonestuvvut suddost, jabmemest ja bærgalagast, boattet Kristusa riki ja agalažat ællet suina.

9. Dast don fastain oainak, man divrasen ja mavsolažžan gasta læ lokkamest, dainago mi dam siste oažžop daggar cælkemættom davver, mi maidai galle eajet, atte dat i mate læt duššefal sieivva eacce. Dastgo duššefal sieivva eacce i mataše dakkat daggarid; mutto sadne dakka dam, ja, nuftgo ouddalist celkkujuvvum læ, dat atte Ibmel namma læ dam siste. Mutto gost Ibmel namma læ, dobbe fertte maidai ællem ja audogasvuotta læt. nuft atte dat rievtoi matta goeëujuvvut Ibmelyuođa audogas ja saddolaš armo eaccen; dastgo sane bokte oažžo gasta dam famo, atte dat læ ođđasistriegadæme lavggo, manen maidai basse Paulus dam goeëo Tit. 3, 5.

10. Mutto go min visastallek, dak ođđa vuoinak, celkkek, atte aivefal osko audogassan dakka, mutto dagok ja dak olgoldas dingak æi daga maidege dasa, de mi vastedep, atte min lutte duođai i mikkege daga dam ærrebgo osko, nuftgo mi maidai dasto saddap gullat. Mutto dam dak euvogates oapestægjek æi dato oaidnet, atte oskost fertte læt juoga, maid dat oažžo oskot, dat læ, mast dat oažžo doallat gidda, ja man alde dat oažžo euožžot ja adnet coavce. Nuft osko dal darvvana eaccai ja osko, atte dat læ gasta, man siste læ aivefal audogasvuotta ja ællem, i eace diti, nuftgo eielggaset celkkujuvvum læ, mutto daggo

bokte atte dat læ ēavgga ovtastattum Ibmel sanin ja asatusain, ja su namma orro dam siste ja læ daina giddalagai. Go man dal oskom dam, maid mon dalle dagam ærago atte oskom Ibmel ala nuftgo daggara ala, gutte læ addam ja gilvvam su sanes gasta sisa ja bigja min ouddi dam olgoldas dinga, man siste mi mattep doppit daggar davvera?

11. Dal si læk daggar bieðokak, atte si ærotek sierralagai osko ja dam dinga, masa osko darveta jeēas, ja masa dat læ ēadnujuvvum, vaiko dat vela læge olgoldas dingga. Duoðai, dat galgga ja fertte læt olgoldas dingga, vai olmuš bæssa dam dovdoidesguim oamastet ja doppit ja daggo bokte vaibmosis cieggadet, nuftgo maidai obba evangelium læ olgoldas, njalmalaš sardnedæbme. Ovta sadnai: maid Ibmel dakka ja dugjo min siste, dam datto son dugjot daggar olgoldas asatusa bokte. Gostikkenessi son sarnuš, vela gosaikenessi daihe gænikkenessi bokte son sarnuš, dokko galgga osko gæēcat, ja dasa dat galgga jeēas doallat. Dal mist læk dast dok sanek: «Gutte osko ja gasta-suvvu, audogassan šadda» Man birra læk dak sanek sardnujuvvum ærrebgo gasta birra, dat læ, ēace birra, mi læ Ibmel asatusa sisa bigjujuvvum? Dast ēuovvo, atte dat, gutte hilggo gasta, son hilggo Ibmel sane, osko ja Kristusge, gutte oapest min dokko ja ēadna min gasti.

12. Goalmadassi, dainago mi dal læp oappam gasta stuora avke ja famo, de geēop mi vela, gi olbmuid dat læ, gutte vuostaivaldda daggariid, maid gasta adda ja abota. Dat læ maidai ēielggasæmus

lakai celkkujuvvum aito dai saniguim: «Gutte osko ja gasta šuvvu, audogassan šadda». Dat læ: Aivefal osko dakka olbmu dokkalažžan Ibmelvuođa bæste čace avkkenes vuostaivalddet. Dastgo dainago daggarak dast fallujuvvujek ja loppeduvvujek sani siste oktanaga čacin, de dak æi mate vuostaivalddujuvvut æra lakai go daggo bokte, atte mi vaimostæmek oskop daid. Oskotaga gasta i abot maidege, vaiko dat ješaldes læ Ibmelvuođa hui stuora davver. Dam-diti dat okta sadne: «Gutte osko», vægja nuft ollo, atte dat erit čuoldda ja hilggo buok dagoid, maid mi matašeimek dakkat daina jurddagin, atte mi daggo bokte ožuseimek ja ansašeimek audogasvuođa. Dastgo dat læ nanos ja visses: mi i læk osko, i daga maidege dasa ige vuostaivalde maidege.

13. Mutto jos dok celkkek, nuftgo lavijek: «Gasta ješ maidai læ daddeke dakko, ja don cælkak, atte dagok æi dokke manenge andogasvutti; gosa osko dalle šadda?» — de læ vastadus: «Duođai, min dagok vissasi æi daga maidege audogasvutti; mutto gasta i læk min, mutto Ibmel dakko; dastgo nuftgo celkkujuvvum læ, hui stuora erotus læ Kristus gasta ja dabalaš čaccelavgo gaskast; mutto Ibmel dagok læk avkalažak ja darbašlažak audogasvutti æige daga osko darbašmættosen, mutto gaibedek dam; dastgo alma oskotaga olmuš i mataše daid oamastet. Dastgo daggo bokte, atte don divtak čace goivvujuvvut ječad bagjeli, ik don læk vela vuostaivalddam gasta nuft, atte dat abot du maidege; mutto dalle dat šadda dudnji avkken, go don divtak ječad gastašuvvut daina

jurddagin, atte dat dakkujuvvu Ibmel goččom ja asatusa mielede, dasa vela Ibmel nammi, vai don čace siste vuostaivaldašik dam loppeduvvum audogasvuođa. Mutto daggariid i mate gietta ige rumaš dakkat, mutto vaibmo fertte dam oskot. Nuft don oainak čielggaset, atte dat i læk dakko, mist dakkujuvvum, mutto davver, maid son migiidi adda, ja maid osko oamasta, nuftgo dat Hærra Kristus ruosa alde i læk dakko, mutto davver, mi læ sane sisa bigjujuvvum ja sane siste migiidi fallujuvvum, ja mi osko bokte vuostaivalddujuvvu.» Damditi si suddodek stuorraset min vuostai, go čurvvuk min vuostai, dego mi sardnedifeimek osko vuostai, go mi goitge ravvip aivefal dam, dainago dat læ nuft darbašlaš, atte olmuš i mate vuostai valddet ige navdašet maidege damtaga.

14. De mist nabbo dalle læk dak golbma oase, maid olmuš fertte diettet dam sakramentast, erinoamačet atte Ibmel asatus galgga buok arvost adnujuvvut, mi okto juo lifei galle, vaiko dat læ aibas olgoldas dingga, nuftgo dat bakkom: «Gudnijatte du ačad ja du ædnad» sardno dušše rumašlaš oaže ja vara birra, mast mi goitge æp gæča oaže ja vara bællai, mutto Ibmel bakkom bællai, man sisa dat læ bigjujuvvum, ja man diti oažže ja varra goččujuvvu aččen ja ædnen. Nuft maidai dastge; jos vela mist i livčege æmbo go dak sanek: «Vulgget ja gastašeket» j. n. v., de mi ferttiseimek goitge vuostai valddet ja dakkat dam nuftgo Ibmel asatusa. Mutto dal i læk duššefal bakkom ja goččom dast, mutto maidai loppadus; damditi dat læ vela sagga hærvva-

sæbbo go maid Ibmel muđoi læ gočcom ja asatam, ovta sadnai: nuft dievva jeđđitusast ja armost, atte albme ja ænam æi mate dam ibmerdet. Mutto dasa galgga læt ææppevuotta daggarid oskot; dastgo davver i vailo, mutto dat, mi vaillo, læ, atte olmuš doppe dam ja doalla dam gidda.

15. Damditi læ juokke kristalažži obba su ællem aiggai gastast dakkamuš ja harjetallamuš; dastgo son fertte alelassi barggat dam ala, atte son osko nannoset, maid gasta loppeda ja bukta: vuoto bærgalaga ja jabmem bagjel, suddoi andagassi addujume, Ibmel armo, obba Kristus ja Bassevuoina su addaldagaiguim. Oanekažat cækket, dat læ nuft bagjelmæralaš, atte jos hæjos luonddo rievtoi mataši dam jurdašaddat, de dat galle æppedifci, læžžago dat duotta Dastgo jurddel makkaš: jos gostege lifci dalkastægje, gutte mataši dam goansta, atte olbmuk æi galgæse jabmet, daihe jos si vela jamašege, daddeke farga fastain ællašegje ja dasto ælaše agalažat, moft divtasi dalle mailbme ruđaid muottet ja arvvet vulus su bagjeli, nuft atte i oktage bæsaše su lusa dai riggasi diti! Mutto dal buktujuvvu dast gasta siste juokkehažži nuvta uvsu ouddi daggar davver ja daggar dalkas, mi njiella jabmema jo bisot buok olmuid hægst.

16. Nuft galggap mi gasta gæčadet ja migjidi avkalažžan dakkat, vai mi mattep daggo bokte nanosmattet ja jeđđit ječaidæmek, go suddo ja min oamedovddo vaiveda min, ja cækket: «Mon læm almake gastašuvvum; mutto jos mon læm gastašuvvum, de læ munji loppeduvvum, atte mon galgam audogassan

saddat ja adnet agalaš ællema sikke sielo ja rubmaš bælest». Dastgo damditi dak goabbašagak dakkujuvvujek gasta siste, sikke atte čacce goivvujuvvu rubmaš bagjel, mi i mate vuostaivalddet æmbogo čace, ja atte sadne dasa vela celkkujuvvu, vai sielloge galgaši mattet juoida vuostaivalddet. Dainago dal čačče ovtast sanin læba gasta, de fertteba maidai sikke rumaš ja siello audogassan šaddat ja ællet agalažat, siello sane diti, man ala dat osko, mutto rumaš, dainago dat læ sieloin ovtastattujuvvum ja maidai oamasta gasta, nuftgo dat matta dam oamastet. Damditi i mist læk i sillui ige rubmaši stuoreb davver; dastgo daggo bokte mi šaddap aibas bassen ja audogassan, maid muđoi i mikkege ællemid, i mikkege dagoid ædnam alde mate dakkat. -- Dat lekus dal sardnujuvum gasta luondo, avke ja adnujume birra, nuft ollo go dast darbašlaš læ.

Manai gasta birra.

17. Dast boatta dal gačaldak min oudald, maina bærgalak su sierraservidesguim moivvašutta mailme, namalassi manai gasta birra, jogo maidai manakge oskuk ja rievtoi gastašuvvujek. Dasa čelkkep mi oanekažat: Gutte ovtgærddasaš læ, son biettadekus vastedæmest dam gačaldaga ala ja guđtus dam daidi oappavažaidi. Mutto jos don datok vastedet, de vasted naft: Atte manai gasta læ Kristusi buoredokkalaš, dam duođašta galle su ječas dakko, namalassi, atte ædnagak læk dain, guđek læk mannan

gastašuvvum, gæid Ibmel læ bassen dakkam, ja gæidi son læ addam Bassevuoiņa, ja vela odna dam bæivege læk ollo daggarak, gæin čielgga mærkai mielde Bassevuoiņa oidnujuvvu læmen, sikke sin oapasek ja sin ællemæsek dafhost, nuftgo maidai Ibmel armost læ migjidige addujuvvum, atte mi mattep čilggit čallaga ja dovddat Kristusa, mi i mate saddat alma Bassevuoiņataga. Mutto jos Ibmel i dokkitivēe manai gasta, de i son addaše oktige sist Bassevuoiņa ige oasačage dast; ovta sadnai: dalle doluš beivi rajest gidda odna bæive ragjai i livēe læmaš oktage kristalaš olmuš ædnam alde. Mutto dainago Ibmel nanne gasta Bassevuoiņa juogadume bokte, mi čielggaset oidnujuvvu muttom ači lutte, nuftgo basse Bernhard, Gerson, Johan Huss ja ærrasi lutte, guđek gastašuvvujegje sin mannavuođastæsek, ja dainago dat basse kristalaš girkko bisso dušsadjættajen gidda mailme loapa ragjai, de mi ferttip dovdstet, atte manai gasta læ Ibmeli buoredokkalaš Dastgo i alma son mate soattat jēas vuostai daihege væketet giellasa ja bahavuođa, ige addet su armos ja Vuoiņas dasa. Dat læ gosi buoremus ja nannosæmus duođastus daidi ovtagærddasažaidi ja oappamættomidi. Dastgo æi si galga vægjet mist erit valddet daihe dušsen dakkat dam artikkala: «Mon oskom basse kristalaš girkko, basse olbmui særvvevuođa» j. n. v.

18. De mi vela cælkkep, atte migjidi i dat oro ænemusta dast, jogo dat, gutte gastašuvvu, osko daihe i osko, dastgo damditi gasta i šadda boasto gastan; mutto Ibmel sanest ja bakkomest buok orro. Dat læ

galle veba garraset sardnujuvvum, mutto dat čuovvo goitge dast, atte nuftgo mon læm cælkkam, gasta i læk mikkege æra go čacce ja Ibmel sadne oktanaga, dat læ, go sadne læ čacin ovtast, de læ gasta rievtes gasta, jos vela osko dasa i boadašege. Dastgo mu osko i daga gasta, mutto vuostaivaldda gasta. De gasta i sadda daggo bokte boasto gastan, jos dat vela i vuostaivalddujuvvuge daihe adnujuvvuge riehta, dainago dat, nuftgo celkkujuvvum læ, i læk čadnujuvvum min oskoi, mutto sadnai. Dastgo jos vela odna dam bæivege Judalaš boadaši guoktelasvuodain ja baha aiggomušain, ja mi gastašifeimek su duodalažat, de mi galgaseimek almake cælkket, atte gasta læi rievtes gasta. Dastgo dast læ čacce oktan Ibmel sanin, vaiko son i vela vuostaivaldašege daid, nuftgo son berriši; nuftgo dak, guđek mannek sakramenti dokkimættosen, vuostaivalddek dam rievtes sakramenta, vaiko vela æi oskoge.

19. Nuft don oainak, atte dai villedægai vuostainnaggim i mavse maidege. Dastgo, nuftgo celkkujuvvum læ, jos vela manak æi oskusege, mi i goitge nuft læk, nuftgo mi ouddal læp čajetam, de lifei gasta goitge rievtes gasta, ja i guttege galga daid ođđasist gastašet; nuftgo sakramentast i mikkege viluše, jos guttege manaši dasa baha aiggomušain, ja i galgase girddujuvvut, atte son boasto-adnemes diti damanaga boddast valdaši dam fastain, dego son ouddal i livče duodai vuostaivalddam sakramenta; dastgo dat lifei sakramenta stuoremus higjedubme ja bilkkedubme. Mi adda migjidi rievte jurdašet, atte Ibmel sadne ja

asatus galgaši læt boastot ige makset maidege, damditi go mi adnep dam boastot?

20. Damditi cælkam mon, jos don ik læk oskom, de osko dal ja cælke: «Gasta læ galle læmas rievtes gasta, mutto mon im læk, daŕe bahabut, vuostai-valddam dam rievtoi». Dastgo maidai mon ješ ja buokak, guŕek diktet jeŕaidæsek gastašuvvut, ferttijek Ibmel oudast cælkket naft: «Mon boađam dast mu jeŕeam ja dai ærrasi osko siste; mutto im mon goitge mate dorvastet dam ala, atte mon oskom, ja atte ollo olbmuk rokkadallek mu oudast, mutto dam ala mon dorvastam, atte dat læ du sadne ja goŕom». Nuft manam monge sakramenti, im mu oskom ala, mutto Kristus sane ala; lekom mon nanos daihe hægjo, dast mon addam Ibmela fuola adnet. Mutto dam mon dieđam, atte son goŕo mu mannat dokko, borrat ja jukkat j. n. v. ja adda munji su rubmašes ja varas; dat i sadda gielestet ige bættet mu. Nuft mi maidai dakkap manai gastain. Mana mi guoddep ouddan daina jurddagin ja daina doaivoin, atte dat osko, ja rokkadallap, vai Ibmel addaši dasa osko; mutto dam ala æp mi gastaš dam, mutto gastašep aivefal dam ala, atte Ibmel læ dam goŕom. Manne? Damditi go mi diettep, atte Ibmel i gielest; mon ja mu lagamuš ja, oyta sadnai, buok olbmuk mattek ægjedet ja gielestet; mutto Ibmel sadne i mate ægjedet.

21. Damditi dak læk ævllas ja jallas vuoiŕak, guŕek dubmijek ja arvvalek naft: «Gost osko i læk rievtes osko, dobbe i mate gastage læt rievtes gasta». Aito dego mon aigušim arvvalet: «Jos mon im osko,

de Kristus i læk mikkege», daihe naft: «Jos mon im læk gulolaš, de ačē, ædne ja eisevaldde æi læk makkege». Mattago be olmuš arvvalet nuft, atte damditi go guttege i daga, maid son galgaši dakkat, de damditi i galga dingga ješ aldes læt daihe makset maidege? Rakkasam, jorggal dam arvvalusa nubbos ja arvval baica naft: «Aito damditi læ gasta juoga ja rievtes gasta, go dat læ boastot vuostaivalddu-juvvum». Dastgo jos dat i ješ aldes livēe rievtes gasta, de olmuš i mataše adnet dam boastot daihe suddodet dam vuostai. Nuft celkkujuvvu: «*Abusus non tollit, sed confirmat substantiam*», boasto-adnem i duššad dinga luondo, mutto nanne dam. Dastgo golle læ ja bisso gollen, jos vela fuorrage guodda dam suddoin ja hæppadin.

22. Damditi lekus dat nanos ja visses, atte gasta alo læ rievtes gasta ja bisso su olles luondostes, jos vela dušše oktage olmuš gastašuvvuši, ja son dasa vela i oskuše rievtoi. Dastgo Ibmel asatus ja sadne i mate likkatuvvut ige nubbastuvvut olbmuin. Mutto dak, namalassi villehægak, læk nuft čuovgatuvvum, atte si æi oaine Ibmel sane ja bakkom ja æi loga gasta ja eisevalde æralagačēn go čace jogast daihe bađe siste daihe go æra olbmu, ja, dainago si æi oaine maidege oskoid daihe gulolašvuođaid, de i galga gasta ige eisevaldde ješ aldes makset maidege. Dast læ čiegos vuostehago bærgalak, gutte mielastes datuši kruvno eisevaldest rippat, vai dat dasto dulbmujuvvuši julgiguim, dasa vela buok Ibmel dagok ja asatusak migjidi jorggot bodnjuvvuše ja duššaduvvuše. Damditi

mi ferttip læt gocisak ja værjoduvvum ja æp galga diktet ječaidæmek sanest erit fillijuvvut daihe jorggaluvvut, amamek diktet gasta læt dušše guoros mærkkan, nuftgo villedægak niegadek.

23. Maņemusta galgga olmuš maidai diettet, maid gasta arvvedatta, ja manne Ibmel asata aito daggar olgoldas mærkaid ja dagoid dam sakramenti, man bokte mi buok vuostemusat bajas valddujuvvup kristalazai særvvevutti. Mutto dakko daihe olgoldas mærkka læ dat, atte mi vuogjoduvvup čaccai, nuft atte dat manna min bagjel, ja fastain gessujuvvup dast ouddan. Dak guokte oase, atte vuogjot čace vuollai ja fastain ouddan boattet, arvvedatteba gasta famo ja duoje, mi i læk æra go dam boares Adama jametubme, dastmaņņel dam ođđa olbmu bajasčuožželæbme, ja dak guokte dago galggaba goabbašagak dakkujuvvut min siste obba min ællemaiggamek mietta, nuft atte kristalaš ællem i læk æra go bæivalaš gasta, mi okti læ algatuvvum ja alelassi dakkujuvvu. Dastgo dat fertte dakkujuvvut hæitekættai, vai dat, mi gulla dam boares Adami, alo duššaduvvu, ja vai dat, mi gulla dam ođđa olmui, bæssa ittet. Mi læ dalle dat boares olmuš? Dat læ dat, mi læ min mielde rieğadam Adamest, mi læ moarra, vaššai, gađaš, nuoske, hanes, laikke, čævllai, vela æppe-oskolaš, masa læk darvvanam buok baha dabek, ja mast i læk mikkege burid luondostes. Go mi dal boattep Kristusa rika sisa, de galggek daggar baha dabek bæivalažat uccanet, nuft atte mi šaddap ain lađđasæbbun, gierdda-važabun, lojebun, ja ain æmbo hæittep æppe-oskost,

hanesvuodast, vašest, gađašvuodast ja čävllai-
vuodast erit.

24. Dat læ gasta rievtes adnubme kristalažai
gaskast, mi arvvedattujuvvu čacce-gasta bokte. Go
dal nuft i dakkujuvvu, mutto dat boares olmuš
luittujuvvu vėidales, nuft atte dat šadda ain gievra-
bun, de dat i gočėujuvvu gasta adnet, mutto gasta
vuostai viggat. Dastgo dak, guđek læk Kristusa
olglobælde, æi mate dakkat maidege æra go bæiva-
lažat bahabun šaddat, nuftgo maidai sadnelaskoge
čelkka, ja nuftgo duođai læge: «Mađe gukkeb, dađe
bahab». Jos muttom dimag læi čävllai ja hanes, de
læ son dam jage vela sagga hadnasæbbo ja čävllab,
nuft, atte baha dappe nuorravuoda rajest bajas šadda
ja lassana oktan suina. Ucca manačest i læk mikkege
erinoamaš baha dabid; mutto go dat boarrasæbbun
šadda, de dat šadda bahaniekkanen ja važišen, ja jos dat
boatta ollesraves akkai, de dat adda ječas dokko rievtes
baha dabidi, mađe gukkeb, dađe bahabut. Damditi dat
boares olmuš ouddana hæitekættai su luondostes, jos
dat i baggijuvvu ja bagaduvvu gasta famo bokte. Mutto
go guttege læ šaddam kristalažžan, de dat bæivalažat
uccan, dassači go dat aibas duššaduvvu. Dat læ rievtoi
gastasisa čağnat ja bæivalažat fastain dast olgus boattet.
Nuft læ dat olgoldas mærkka addujuvvum, i duššefal
vai dat dugjo famolažat, mutto vai dat maidai arvve-
dattage jouda. Gost dal osko gavdnujuvvu su šaddoi-
desguim, dobbe i dat læk dušše guoros mærkka, mutto
dagok maidai dobbe læk; mutto, gost osko i læk,
dobbe dat bisso dušše šaddotes mærkkan.

25. Ja dast don oainak, atte gasta sikke su famoines ja su arvoines sistes doalla maidai goalmad sakramenta, mi læ goččujuvvum buoradussan, dađemielde go dat aidosažat i lækge mikkege æra go gasta. Dastgo mi læ buoradus ærago duođalažat fallitet dam boares olbmu ja algatet ođđa ællema? Damditi, jos don ælak buoradusa siste, de don vagjolak gasta siste, mi i duššefal arvvedatte daggar ođđa ællem, mutto maidai dugjo, algat ja bisot dam; dastgo dam siste addujuvvu arbmo, vuoiḡna ja fabmo dam boares olbmu bagadet, vai ođđa olmuš itta ja gievrasmuvva. Damditi gasta alo bisso, ja jos vela guttege gačča dast erit ja suddod, de oažžop mi goitge alo mannat dam lusa ruoktot, vai mi fastain oažžop dam boares olbmu vuollasæmek. Mutto čacce i galga fastain goivvujuvvut min bagjel; dastgo jos mi vela čuođe gærdege addaseimek ječaidæmek vuogjoduvvut čaccai, de i læk goitge æmbo go okta gasta, mutto dam dakko ja arvvo bista ja bisso. De buoradus nabbo dalle i læk mikkege æra, go ruoktot maccam ja loaidastæbme gasta lusa, nuft atte olmuš gærddo ja harjetalla dam, maid dat ouddal juo læ algatam, mutto maid dat goitge læ hæittam.

26. Dam mon cælkam dam varas, amas guttege oaiveldišgoattet, maid mi læp gukkes aige oaiveldam ja gaddam, atte gasta dal læi javkkam ja dušsam, nuft atte mi æp sataše šat dam adnet, maḡelgo mi læp fastain jorralam suddoi. Dasa læ dat ašsen, atte mi gæččap dušše dam olgoldas dago guvllui, mi okti læ dakkujuvvum. Ja dat læ boattam dast, atte

basse Hieronymus læ cāllam, atte «gattamuš læ nubbe fiello, man alde mi ferttip vuogjat ouddan ja bæssat rasta, maŋnelgo dat skippa la cuovkkanam, masa mi loaidastep, ja maina mi mannap rasta, go mi boattep dai kristalažai særvvevutti». Daggio bokte læ gasta adnujubme heittujuvvum, nuft atte dat i mate šat minab otet. Damditi i dat læk rievtoi sardnujuvvum daihe i goitge rievtoi ibmerduvvum; dastgo skippa i cuovkkan goassege, dainago dat, nuftgo celkkujuvvum læ, læ Ibmel asatus ige min dakko; mutto dapaturva gal, atte mi njalkkasep ja gaččap dast olgus; mutto, jos guttege gačča olgus, de adnus fuola dast, moft son bæssa fastain dokko vuogjat ja doallat dast gidda, dassačigo son matta fastain boattet dam sisa ja mannat dam siste, nuftgo son ouddal juo læi alggam.

27. Nuft mi oaidnep, mi alla, mavsolaš dingaid gasta læ, mi rotte min bærgalaga čoddagest olgus, adda migjidi Ibmela oabmen, vaiddoda ja erit valdda suddo, dasa vela bæivalažat nanne dam ođđa olbmu ja alo bista ja bisso, dassačigo mi dam varnotesvuodast boattep agalas hærvasvutti. Damditi galgga juokkehaš adnet su gastas bæivalaš bivtasen, maid son alelassi galgga adnet, vai son alo gavdnujuvvu osko siste ja dam šaddoi siste, vai son vaiddoda dam boares olbmu ja ouddan dam ođđa olbmu dafhost. Dastgo, jos mi aiggop læt kristalažak, de ferttip mi barggat dam dago ala, mi dakka min kristalažžan. Mutto jos guttege gačča dast erit, de bottus son fastain ruoktot! Dastgo nuftgo Kristus, min arbmostuollo, i

guođe min, ige gielde min boatemest lusas, jos mi
vela suddodepge, nuft bisso maidai buok su davver
ja addaldak min lutte. Nuftgo mi dal okti gasta siste
læp ožžom suddoi andagassi addujume, nuft dat
bissoge min lutte juokke bæive, nuft gukka go mi
ællep, dat læ, nuft gukka go dat boares olmus orro
min cæbet alde.

Lappowica 619.

— 32 —

guode mit tge gieble rein hontemest luesz, jez ni
vols andobepge, mit dieso maidei buok en daver
ja abdelank rein lute. Nofgo mi dal okti gasta zisz
lep oggom sudoi andagasi adajinne, mit dal
lissoge rein lütte juckke baive mit kukka go ni
sillip, dat he, mit kukka go dat bores omis ozo
mit rebet alde.